

ZAPISNIK

sa 57. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 27. maja 2020. godine

Sjednica je počela u 9 sati i 35 minuta.

Sjednici je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: dr Suad Numanović, Mirsad Murić, Žana Filipović, dr Nedžad Drešević, dr Budimir Aleksić, dr Ljiljana Đurašković i Nada Drobnjak, zamjena članice Odbora mr Branke Tanasijević, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Sjednicu nijesu pratili predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sledeći

DNEVNI RED:

Usvajanje Zapisnika sa:

- 55. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 27. februara 2020. godine,
- 56. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 5. marta 2020. godine

1. PLAN AKTIVNOSTI (PREDLOG) ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2020. GODINU;

2. INFORMACIJE O AKTIVNOSTIMA PREDSEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE U FEBRUARU 2020. GODINE:

- (1) Informacija sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode i predstavnic Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa ekspertkinjama koje sprovode nezavisnu evaluaciju Programskog dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021. koji predstavlja osnov za saradnju između UNICEF-a i Vlade Crne Gore, održanog u Podgorici 13. februara 2020. godine;
- (2) Informacija sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnikom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem i ekspertom zaduženim za izradu izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru (PLS) za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Pavlom Dimitrijevićem, održanog u Podgorici 18. februara 2020. godine;
- (3) Informacija sa Okruglog stola "Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru", održanog u Podgorici 28. februara 2020. godine;

3. TEKUĆA PITANJA.

Zapisnici sa 55. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode, održane 27. februara 2020. godine i 56. sjednice Odbora, održane 5. marta 2020. godine usvojeni su jednoglasno, bez primjedbi.

PRVA TAČKA- PLAN AKTIVNOSTI (PREDLOG) ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE ZA 2020. GODINU

Na samom početku, predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da je ova sjednica bila zakazana za 17. mart 2020. godine, ali je odložena u skladu sa Naredbom Ministarstva zdravlja (Nacionalnog koordinacionog tijela) zbog sprečavanja širenja novog koronavirusa (COVID-19). Takođe, bilo je planirano da se sjednica održi u proširenom sastavu, uz učešće predstavnika nadležnih državnih organa, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinih organizacija, ali zbog poštovanja mjera koje se odnose na sprečavanje širenja koronavirusa, prvenstveno fizičke distance, sjednici su prisustvovali samo članovi Odbora.

Zbog objektivnih okolnosti i poštovanja mjera preduzetih u borbi protiv pandemije koronavirusa ove godine se kasnilo sa usvajanjem Plana aktivnosti, ali će Odbor u predstojećem periodu nastojati da realizuje što veći broj aktivnosti.

Novinu u Planu za 2020. godinu predstavlja određeni broj aktivnosti čija realizacija je planirana u sklopu obilježavanja međunarodnih dana posvećenih tematici iz oblasti ljudskih prava i sloboda. Međutim, odlaganje usvajanja Plana i mjere preduzete na nivou države povodom pandemije koronavirusa uticale su da je obilježavanje pojedinih međunarodnih dana sada anahrono (Međunarodni dan eliminacije rasne diskriminacije - 21. mart, Međunarodni dan Roma - 8. april, Međunarodni dan porodice - 15. maj), ali će aktivnosti planirane ovim povodima biti realizovane u narednom periodu, kada se za to steknu uslovi.

Predsjednik Odbora je podsjetio da je Plan aktivnosti Odbora za 2020. godinu sačinjen na osnovu: Programa rada Vlade Crne Gore za 2020. godinu, aktivnosti Skupštine Crne Gore i jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2019.

Predlog plana aktivnosti Odbora dostavljen je u elektronskoj formi članovima Odbora i još na 54 adrese (relevantnim predstavnicima političkog sistema Crne Gore, međunarodnih organizacija sa sjedištem u CG i predstavnicima NVO-a koje se bave ljudskim pravima) radi davanja predloga, primjedbi i sugestija Sekretarijatu Odbora. Predsjednik Odbora je informisao članove Odbora da su određeni subjekti obavijestili da su saglasni sa predloženim Planom i da će im koristiti u planiranju njihovih aktivnosti, dok su pojedini dostavili sugestije za dopunu Plana novim aktivnostima i posjetama, koje se ne mogu uvrstiti u Plan s obzirom da se objektivnih razloga prouzrokovanih pandemijom koronavirusa kasni sa realizacijom pojedinih aktivnosti, kao i da će u ovoj godini biti parlamentarni izbori koji će, takođe, uticati na dinamiku rada.

Polazeći od preporuka sadržanih u dokumentima međunarodnih organizacija, institucija i tijela koja se bave ljudskim pravima i slobodama, u 2020. godini Odbor će nastaviti realizaciju aktivnosti u okviru procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, a posebnu pažnju posvetiće praćenju realizacije obaveza utvrđenih revidiranim akcionim planovima Vlade Crne Gore za poglavlja 23 i 24. Akcenat je usmjeren na aktivnosti koje se odnose na: implementaciju donešenih zakona, jačanjem kontrolne uloge Odbora; zaštitu od diskriminacije; prevenciju torture i drugih oblika nečovječnog, surovog ili ponižavajućeg postupanja, u skladu sa preporukama CPT-a; zaštitu prava lica lišenih slobode; zaštitu ličnih podataka; zaštitu prava lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na djecu sa teškoćama u razvoju; zaštitu prava djeteta u cilju dostizanja standarda definisanih Konvencijom UN o pravima djeteta, kao i na intenziviranje međunarodne saradnje.

Ocijenjeno je da je Plan aktivnosti veoma kvalitetno pripremljen i sadržajan jer su njime obuhvaćene 44 aktivnosti. Obuhvaćena su četiri predloga zakona (Predlog zakona o životnom partnerstvu lica istog pola, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, Predlog zakona o zaštiti podataka o ličnosti i Predlog zakona o budžetu Crne Gore

za 2021. godinu) i 11 izvještaja (pet izvještaja koje nadležni organi, saglasno zakonu dostavljaju Skupštini i godišnji izvještaji o radu i finansijskom poslovanju šest manjinskih savjeta koji se dostavljaju Odboru, kao i razmatranje Izvještaja Odbora za ljudska prava i slobode, kao radnog tijela nadležnog za nadzor nad primjenom i praćenjem poštovanja Etičkog kodeksa poslanika za 2019. godinu i Izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na primjenu člana 21 ovog Zakona.

U okviru kontrolne i nadzorne uloge Odbora planirano je razmatranje sedam akata. Takođe, utvrđeno je praćenje realizacije Zaključaka Skupštine, donesenih povodom razmatranja:

- Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2018. godinu,
- Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2018,
- Izvještaja o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u 2018. godini,
- Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2018. godinu,
- Godišnjeg izvještaja Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu i
- Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Pored toga, utvrđeno je praćenje realizacije Zaključaka Odbora za ljudska prava i slobode donesenih na četiri konsultativna saslušanja i Zaključka donesenog povodom razmatranja Izvještaja „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“.

Planirano je sedam kontrolnih i dva konsultativna saslušanja, kao i održavanje međunarodne radionice, tematske sjednice, konferencije, šest sastanaka i šest posjeta Odbora, čija realizacija će zavisiti od dešavanja prouzrokovanih pandemijom koronavirusa, kao i od predstojećih predizbornih aktivnosti.

Takođe, predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da je Planom utvrđena Studijska posjeta Bundestagu u cilju razmjene iskustava o praksi post-zakonodavnog nadzora i upoznavanja sa dobrim praksama u ovoj oblasti, kao i radi razmjene iskustava sa institucijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda u Saveznoj Republici i ukazao da će realizacija ove aktivnosti zavisiti od dešavanja na međunarodnoj sceni povodom pandemije koronavirusa. Takođe je podsjetio da je Studijska posjeta članova Odbora Sejmu Republike Poljske, koja je bila zakazana za mart 2020. godine odložena zbog mjera preduzetih u sprečavanju širenja virusa COVID-19.

Odbor je jednoglasno (sa osam glasova “za”) usvojio Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu.

Zaključeno je da se Plan aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2020. godinu, elektronskim putem, dostavi svim nadležnim institucijama čije postupanje je obuhvaćeno aktivnostima utvrđenim Planom, kao i Predsjedniku i potpredsjednicima Skupštine, Predsjedniku Vlade, Generalnom sekretaru Skupštine i Generalnom sekretaru Vlade.

DRUGA TAČKA- INFORMACIJE O AKTIVNOSTIMA PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, REALIZOVANIM U FEBRUARU 2020. GODINE

Odbor je jednoglasno (sa osam glasova “za”) usvojio tri Informacije o aktivnostima predsjednika i članova Odbora realizovanim u februaru 2020. godine i to:

- Informaciju sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode i predstavnicu Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za rodnu

ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa ekspertkinjama koje sprovode nezavisnu evaluaciju Programskog dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021. koji predstavlja osnov za saradnju između UNICEF-a i Vlade Crne Gore, održanog u Podgorici 13. februara 2020. godine;

- Informaciju sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnikom Westminsterске fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem i ekspertom zaduženim za izradu izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru (PLS) za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Pavlom Dimitrijevićem, održanog u Podgorici 18. februara 2020. godine i

- Informaciju sa Okruglog stola “Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru”, održanog u Podgorici 28. februara 2020. godine.

Odlučeno je da u skladu sa uobičajenom praksom u radu Odbora Informacije budu sastavni dio Zapisnika sa 57. sjednice Odbora.

TREĆA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

(1) Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 53/14-18 od 12. februara 2020. godine

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je informisao da je Savjet za građansku kontrolu rada policije Dopisom broj 00-63-8/20-4/3 od 13. februara 2020. dostavio Odboru za ljudska prava i slobode Zaključak, broj 53/14-18 od 12. februara 2020. radi upoznavanja sa sadržinom.

Savjet je postupio po obraćanjima građanina B.A. iz Bara i građanina A.B. iz Podgorice, u vezi sa snimanjem policijskog službenika dok primjenjuje policijska ovlašćenja i snimanja toka saobraćaja iz motornog vozila.

Građanin B.A iz Bara se obratio interesovanjem da li vozač ili saputnici u motornom vozilu imaju pravo da snimaju aktivnosti saobraćajne policije dok vrši redovnu kontrolu, odnosno da dokumentuju audio i video zapisom tok i sadržaj saobraćajne kontrole putem mobilnog telefona, fotoaparata, kamere ili slično, obzirom da se radi o snimanju službenog lica koje vrši službenu radnju na javnom putu, javnoj površini gdje snimanje nije zabranjeno iz privatnog automobila, privatnom imovinom/sredstvom.

Savjetu se, sličnim povodom, obratio i građanin A.B. iz Podgorice koji je tražio mišljenje da li bi bio kažnjen od strane policijskog službenika zbog posjedovanja kamere za snimanje vožnje iz samog motornog vozila.

Savjet je pritužbe uzeo u rad i odlučio da uz ta pitanja provjeri i aktivnosti policije kada snima iz patrolnog motornog vozila ostale učesnike u saobraćaju.

U kontekstu prvog razmotrenog pitanja Savjet smatra da građani imaju pravo da putem raspoloživog sredstva, slikom i zvukom, snimaju policijskog službenika koji obavlja policijski posao i primjenjuje policijska ovlašćenja u javnosti. To može podrazumijevati različite situacije u svakodnevnom životu, poput kontrole učesnika u saobraćaju, legitimisanja, hapšenja, postupanja na javnim okupljanjima. Savjet cijeni da je to i u interesu policijskih službenika za koje bi moglo da se tvrdi da su navodno neprofesionalno postupali ili zlostavljali građane. Zabrana snimanja potkopava povjerenje javnosti u policijski servis. Policijski službenik ne može, bez odgovarajućeg naloga, oduzeti građaninu telefon ili drugo sredstvo kojim ga je prethodno snimao pri obavljanju policijskih poslova.

U kontekstu drugog razmotrenog pitanja - u vezi sa trenutnim korišćenjem auto kamera u motornim vozilima - Savjet građanima ukazuje da upotreba istih nijednim propisom nije zabranjena, ali da se mora voditi računa o određenim ograničenjima, koja u bitnom određuju (ne)svrsishodnost njihove trenutne nabavke u Crnoj Gori. Savjet podsjeća da je podržao peticiju kojom se traže dopune i izmjene Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

U kontekstu trećeg razmotrenog pitanja- aktivnosti policije kada snima iz patrolnog motornog vozila ostale učesnike u saobraćaju - iskazuje svoju snažnu podršku svim naporima Uprave policije koji se preduzimaju u pogledu unapređenja bezbjednosti saobraćaja na putevima.

(2) Zaključak Savjeta za građansku kontrolu rada policije, broj 2/4-20 od 13. februara 2020.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je informisao da je Savjet za građansku kontrolu rada policije Dopisom broj 00-63-8/20-4/4 od 13. februara 2020. dostavio Odboru za ljudska prava i slobode Zaključak, broj 2/4-20 od 13. februara 2020. radi upoznavanja sa sadržinom.

Savjetu za građansku kontrolu rada policije se obratio građanin P.K. koji se požalio na postupanje policijskih službenika Centra bezbjednosti Nikšić uz tvrdnju da je pod pritiskom zbog učešća na litijama u organizaciji Mitropolije crnogorsko-primorske. Građanin je pozvao građanski nadzor policije da provjeri motive i razloge njegovog pozivanja u službene prostorije policije uz napomenu da su njemu bliske osobe i on sam na informativni razgovor pozvani "kako bi bili zastrašeni da ne izlaze na mirne molebane i litije".

Uprava policije je precizirala da su službenici CB Nikšić prema građaninu P.K. preduzimali mjere i radnje shodno dopisu Specijalnog državnog tužilaštva (SDT) iz Podgorice koje je zatražilo pomoć u pronalasku ovog lica i uručenja mu poziva u svojstvu svjedoka u pokrenutom krivičnom postupku, obzirom da na drugi način nijesu mogli obezbijediti prisustvo pomenutog lica u predmetnom postupku. Građanin je 14. 01. 2020. pronađen i pozvan u službene prostorije CB Nikšić kojom prilikom mu je od strane policijskih službenika u skladu sa zakonom uručen dostavljeni poziv SDT.

Savjetu je napomenuto da se P.K. nalazi u evidencijama Uprave policije kao bezbjednosno-interesantno lice sa aspekta počinjenih najtežih krivičnih djela iz oblasti protiv života i tijela i kao takav je predmet permanentnog interesovanja policijskih službenika u cilju preventivnog djelovanja i sprečavanja vršenja najtežih krivičnih djela koja spadaju u grupu krivičnih djela sa najvećom društvenom opasnošću.

Policijski službenici CB Nikšić su, shodno zakonskim ovlašćenjima, nakon uručenog poziva, sa građaninom P.K., po ustaljenoj metodologiji postupanja, obavili informativni razgovor na okolnosti njegovog boravka i kretanja kritičnog dana na teritoriji koju svojom nadležnošću pokriva CB Nikšić, a razgovor sa njim je obavljen na krajnje profesionalan i korektan način.

Savjet konstatuje da su policijski službenici CB Nikšić u konkretnom slučaju postupali profesionalno i u okviru zakonom definisanih ovlašćenja.

Sjednica je završena u 9 sati i 45 minuta.

SASTAVNI DIO ZAPISNIKA SU:

- Informacija sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode i predstavnicu Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sa ekspertkinjama koje sprovode nezavisnu evaluaciju Programskog dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021. koji predstavlja osnov za saradnju između UNICEF-a i Vlade Crne Gore, održanog u Podgorici 13. februara 2020. godine;

- Informacija sa Sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića sa predstavnikom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem i ekspertom zaduženim za izradu izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru (PLS) za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Pavlom Dimitrijevićem, održanog u Podgorici 18. februara 2020. godine i

- Informacija sa Okruglog stola "Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru", održanog u Podgorici 28. februara 2020. godine.

INFORMACIJA

SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE I PREDSTAVNICA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, ODBORA ZA PROSVJETU, NAUKU, KULTURU I SPORT, ODBORA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST I ODBORA ZA ZDRAVSTVO, RAD I SOCIJALNO STARANJE SA EKSPERTKINJAMA KOJE SPROVODE NEZAVISNU EVALUACIJU PROGRAMSKOG DOKUMENTA ZA CRNU GORU ZA PERIOD 2017-2021. KOJI PREDSTAVLJA OSNOV ZA SARADNJU IZMEĐU UNICEF-A I VLADE CRNE GORE, održanog u Podgorici 13. februara 2020. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i poslanice mr Branka Tanasijević, Maja Bakrač i Nada Nenezić, članice Odbora za ljudska prava i slobode, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za rodnu ravnopravnost i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje sastali su se sa Lene Polsen, Zehrom Kačapor-Džihić i Lidijom Brnović, ekspertkinjama Kontera grupe (*KonTerra Group*) koje sprovode nezavisnu evaluaciju Programskog dokumenta za Crnu Goru za period 2017-2021. koji predstavlja osnov za saradnju između UNICEF-a i Vlade Crne Gore.

Sastanak je održan u Skupštini Crne Gore 13. februara 2020.

UNICEF se Programom saradnje obavezao da podrži napore Crne Gore na povećanju, pravičnosti i jačanju inkluzije djece kojoj je potrebna zaštita da bi ostvarili prava koja ostvaruju otežano zbog siromaštva ili socijalne isključenosti. Da bi se ostvario ovaj cilj i ispunili globalni programski standardi, UNICEF je započeo nezavisnu evaluaciju Programskog dokumenta za Crnu Goru. Evaluacija se sprovodi na sredini trajanja tekućeg programa kako bi s jedne strane identifikovala uspješne intervencije i naučene lekcije, a sa druge strane, pružila preporuke za planiranje sledećeg programskog dokumenta za period od 2022. do 2026.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je informisao o ključnim aktivnostima Odbora usmjerenim na afirmaciju, promociju, zaštitu i unapređenje prava djeteta. Naglasio je da je aktivnosti u ovoj oblasti Odbor realizovao u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, nadležnim državnim organima, kao i međunarodnim partnerima: Savjetom Evrope, UNICEF-om, OEBS-om, Save the Children-om i nevladinim organizacijama, prepoznatljivim u ovoj oblasti. Pored brojnih tematskih sjednica posvećenih pravima djeteta, Odbor je u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Delegacijom Skupštine CG u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, u januaru 2014.

organizovao Drugi regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona na temu: „Prava djeteta - unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, čime je dao doprinos učešću Crne Gore u kampanji Savjeta Evrope „Jedno od petoro“. Informisao je sagovornike o Konsultativnom saslušanju predstavnika osam nadležnih institucija na temu: “Implementacija Akcionog plana za sprovođenje Strategije za prevenciju i zaštitu djece od nasilja od 2017-2021. i aktivnosti preduzete na implementaciji Preporuka iz Izvještaja o evaluaciji sistema za praćenje stanja dječjih prava u Crnoj Gori za period 2014-2017. koji je, na zahtjev UNICEF-a, pripremila *Coram International at Coram Children's Legal Centre*” iz decembra 2018. i Konsultativnom saslušanju predstavnika Ministarstva rada i socijalnog staranja i Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu na temu: „Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe s invaliditetom u Crnoj Gori“, održanom u septembru 2019.

U skladu sa nadzornom ulogom Odbor je organizovao i niz posjeta ustanovama u kojima borave djeca radi praćenja stanja i utvrđivanja stepena poštovanja njihovih prava. Takođe, Odbor je organizovao tri javne tribine na teme koje se odnose na prava djeteta: ”Prava djeteta - Implementacija Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici”, održana na Cetinju 2011, „Prava djeteta - Implementacija Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama“, održana u Kotoru 2011. godine i “Prava djeteta - hraniteljstvo“, organizovana u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, u Herceg Novom 2015. godine.

Naglasio je da Odbor za ljudska prava i slobode ima izuzetnu saradnju sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori koja je rezultirala brojnim zajedničkim aktivnostima koje doprinose poboljšanju položaja djece. Značajan napredak je ostvaren zahvaljujući kampanjama i aktivnostima koje nadležni organi preduzimaju u saradnji sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori. Primjera radi, broj djece sa smetnjama u razvoju u redovnom obrazovanju povećao se za više od deset puta u periodu od 2008. do 2018. Znatno je porastao broj usluga podrške djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama. Stavovi prema djeci sa smetnjama u razvoju takođe se mijenjaju i crnogorsko društvo postaje inkluzivnije. Veliki uspjeh je postignut u procesu deinstitucionalizacije, jer je za 58% smanjen broj djece smještene u ustanovama.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je informisao o šest aktivnosti u oblasti prava djeteta realizovanih u skladu sa Planom Odbora za 2019. godinu: razmatranje Izvještaja o mentalnom zdravlju djece u Crnoj Gori i Izvještaja „Djeca i bolesti zavisnosti u Crnoj Gori“, održavanje Konsultativnog saslušanja na temu “Rad dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori”, razmatranje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. i Akcionog plana za implementaciju Strategije za 2019. godinu, održavanje Kontrolnog saslušanja ministra za ljudska i manjinska prava i ministarke javne uprave o realizaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. i Preporuka sadržanih u Analizi usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom i posjeta Savezu udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ i lokalnom Udruženju roditelja djece sa teškoćama u razvoju u Podgorici.

Dr Halil Duković je informisao evaluatorke da je Odbor za ljudska prava i slobode uključen u Projekat Vestminsterske fondacije za demokratiju “*Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu*“ u kojem učestvuju parlamentarna radna tijela koja se bave ljudskih pravima i rodnom ravnopravnošću iz osam parlamenta, odnosno šest zemalja Zapadnog Balkana. U okviru ovog Projekta sprovodi se Pilot projekat post-zakonodavni nadzor za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, sa akcentom na član 21 Zakona koji se odnosi na diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog usavršavanja. U cilju prikupljanja relevantnih informacija u ovoj oblasti Odbor je za 18. februar 2020. zakazao Konsultativno saslušanje ministra prosvjete, ministra rada i socijalnog staranja, ministra zdravlja i ministra za ljudska i manjinska prava. Evaluatorke Lene Polsen je iskazala interesovanje za prisustvo sjednici na kojoj će biti održano Konsultativno saslušanje, ocjenjujući da bi isto bilo značajno i za njihov rad i razmjenu informacija sa istraživačima koji sprovode istraživanje za post-zakonodavni nadzor Zakona, što je odobreno od predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, uz ocjenu da se na taj način najbolje mogu upoznati sa multisektorskim pristupom u radu ovog Odbora.

Na upit o multisektorskoj saradnji, predsjednik Odbora dr Halil Duković je ocijenio da je ista razvijena u Crnoj Gori i doprinosi ostvarivanju vidljivih i mjerljivih rezultata u oblasti prava djeteta. UNICEF je prepoznat kao značajan partner svih institucija koje se bave zaštitom prava djeteta, a nevladine organizacije takođe ukazuju na određene probleme koji se rješavaju koordiniranom saradnjom nadležnih institucija.

Članica Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport i Odbora za ljudska prava i slobode mr Branka Tanasijević istakla je da Skupština Crne Gore godinama ostvaruje veoma uspješnu i kvalitetnu saradnju sa Kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori, u okviru koje su realizovane brojne zajedničke aktivnosti, projekti, kao i tematske sjednice na kojima su prisustvovali i predstavnici UNICEF-a. Podsjetila je da je u ime Odbora za ljudska prava i slobode određena za članicu Referentne grupe za evaluaciju Programa saradnje između Vlade i UNICEF-a. Skupština Crne Gore, u saradnji sa Vladom i UNICEF-om ostvaruje značajne rezultate. Jedno od najznačajnijih postignuća ove saradnje je deinstucionalizacija djece od nula do tri godine i njihovo smještanje u hraniteljske porodice, koje su najpovoljniji ambijent u kojem mogu razvijati svoje potencijale. Zahvaljujući tome djeca do tri godine praktično više ne borave u ustanovama. Preporučila je da bi takav projekat trebalo nastaviti i u narednom periodu. Zahvaljujući kampanjama UNICEF-a povećan je stepen svijesti i informisanosti građana o porodici kao optimalnoj zajednici za razvoj djece. Ukazala je da je Crna Gora dala i strateški odgovor na problem institucionalizacije djece.

Zahvalna je na saradnji sa UNICEF-om, jer njihove aktivnosti pospješuju dinamiku razvoja koja odgovara institucijama sistema. To je najveći kvalitet koji UNICEF može pružiti institucijama sistema. Podsjetila je da su predstavnici UNICEF-a učestvovali na više od 20 sjednica Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport tokom prošlog saziva Skupštine, kada je bila predsjednica tog Odbora. Istakla je da poslanici ostvaruju blisku saradnju sa UNICEF-om i mogu direktno da utiču na razvoj i rezultate kampanja i projekata.

O dinamici saradnje najbolje govore postignuti rezultati koji su, između ostalog, bili usmjereni na povećanje stope upisa u predškolsko obrazovanje, kao i na poboljšanje kvaliteta ovog vida obrazovanja. Osvrnula se na kampanju „*Svako dijete treba porodicu*“, koju smatra veoma značajnom za Crnu Goru, a u čijoj je promociji UNICEF imao veoma važnu ulogu. Osnovni cilj kampanje bio je izgradnja sistema kvalitetne zaštite djece i mladih bez roditeljskog staranja, razvojem hraniteljstva kao oblika zaštite djeteta kako bi se obezbijedili adekvatni uslovi za cjelovito zadovoljavanje potreba djece i mladih, kao i optimalan razvoj njihovih potencijala. Istakla je da je pravo svakog djeteta da živi u toplom porodičnom okruženju, što je i sadržano u Konvenciji UN o pravima djeteta koju je potpisala i Crna Gora. Podsjetila je da je UNICEF organizovao Konferenciju u Sofiji, u Bugarskoj, na kojoj je kao panelista govorila u ime Skupštine Crne Gore.

Takođe, osvrnula se na doprinose UNICEF-a, Vlade i Skupštine u oblasti ranog obrazovanja. Podsjetila je na Konferenciju „*Kvalitetno obrazovanje za bolje škole, bolja učenička postignuća i budućnost*“, koju su organizovali Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori i Ministarstvo prosvjete, kao i na kampanju „*Svi u vrtić*“, sa ciljem pokretanja inicijative za podsticanje roditelja iz sjevernih opština Crne Gore da uključe djecu u institucije predškolskog obrazovanja. Za oblast ranog obrazovanja posebno značajno djelo je knjiga Pola Tafa „*Kako djeca uspijevaju*“, te svako ko podiže dijete bi trebalo da koristi ovo djelo kao priručnik. Crna Gora je ispunila "Milenijumske ciljeve" kojim je obuhvat djece predškolskim ustanovama sa preko 40% za godinu dana povećan na preko 52%, a daljim nastavkom kampanje taj procenat je povećan na blizu 75%, sa tendencijom da u narednih godinu-dvije taj obuhvat bude preko 90%. U Crnoj Gori je izgrađen veliki broj predškolskih ustanova, a trenutno je u izgradnji sedam novih vrtića koji će uskoro biti završeni. Jedan broj roditelja u Crnoj Gori smatra da je za djecu bolji boravak u porodičnom ambijentu nego u vrtićima, ali se na ovom polju mnogo toga promijenilo nakon realizacije UNICEF-ove Studije o ulaganju u rano obrazovanje djece u Crnoj Gori. Studija je pokazala da povećanje obuhvata djece u predškolskim ustanovama treba realizovati ne samo povećanjem kapaciteta i stimulisanjem roditelja, nego i kroz model organizovanja poslijepodnevnog nastave od tri sata koju bi besplatno pohađala djeca koja nijesu obuhvaćena predškolskim ustanovama. Ovim bi se obuhvat djece u predškolskim ustanovama povećao na 95%, kolika je ujedno i tendencija obuhvata u razvijenom dijelu Evrope. Tu trošatnu nastavu bi posjećivala djeca iz marginalnih grupa i sa sela, koja nemaju tehničkih

moćnosti da budu uključena u sistem predškolskog vaspitanja. Uključivanje djece sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori, kao jedan vid inkluzije, pokazalo se kao jedan od najboljih programa - ta djeca brzo napreduju kada se nađu u inkluzivnom okruženju, ali i druga djeca imaju benefite, jer se uče humanosti, solidarnosti, različitosti i pružanjem pomoći onome kome je potrebna. Ova praksa u Crnoj Gori već postoji preko interaktivnih radionica, ali bi je trebalo omasoviti. Prema zakonskim odredbama pedagozi odlaze na sela i kod bolesne djece gdje se odvija individualna nastava, na taj način omogućavajući svima pristup sistemskom obrazovanju. Takođe, regulisano je i postojanje "Biblioteke igračaka", tako da praktično "vrtić ide u kuće djece". Sela u Crnoj Gori su jako razučena i nije lako doći do svakog djeteta.

Poslanica Tanasijević je navela da se Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport u više navrata bavio pitanjem ranog obrazovanja i podsjetila da je ovo radno tijelo organizovalo sjednicu posvećenu značaju ulaganja u rano obrazovanje djece zaključivši da je jako važno raditi na kampanji podizanja svijesti i stepena informisanosti o značaju predškolskog obrazovanja, u cilju postizanja pozitivnih socio-ekonomskih efekata za cijelo društvo.

Takođe, među aktivnostima Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport na kojima su prisustvovali predstavnici Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori navela je održane sjednice Odbora posvećene temama „*Upotreba ICT u obrazovanju: dokle smo stigli i kuda idemo?*” i „*Zaštita djece na internetu*“.

Projekat u saradnji Vlade i UNICEF-a "*Zaustavimo nasilje nad djecom*" fokusiran je na sprečavanje nasilja u porodici i fizičkog kažnjavanja djece. Poslanica Tanasijević je posebno istakla važnost aktivne participacije svih relevantnih činilaca sistema obrazovanja i ukazala na značaj opasnosti od prekomjerne upotrebe interneta i njegovu nekontrolisanu upotrebu koja dovodi do pojave nove bolesti zavisnosti – zavisnosti od interneta.

Poslanica Maja Bakrač informisala je o nadležnostima Odbora koje se odnose na ostvarivanje načela rodne ravnopravnosti, sa posebnim osvrtom na prava djeteta, porodične odnose, zapošljavanje, preduzetništvo, procese odlučivanja, obrazovanja, zdravstva, socijalne politike i dr. Navela je da je pitanje borbe protiv nasilja nad ženama i djecom jedan od prioritarnih zadataka Odbora za rodnu ravnopravnost, kao i da Odbor u sprovođenju aktivnosti u navedenim oblastima, ostvaruje uspješnu saradnju sa drugim odborima, institucijama i nevladinim organizacijama. Podsjetila je da Odbor tradicionalno organizuje sjednice Ženskog parlamenta, koji pruža priliku učesnicima na državnom i lokalnom nivou, kao i nevladinim organizacijama da iznesu mišljenje i stavove o pitanjima koja su vezana za oblast rodne ravnopravnosti. Izrazila je zadovoljstvo činjenicom da je Vlada Crne Gore prepoznala značaj unaprjeđenja oblasti rodne ravnopravnosti, te da su u tekućim budžetima ministarstava predviđene mjere i izdvojena povećana sredstva za njihovu realizaciju.

Na sastanku je zaključeno da je saradnja nadležnih državnih organa koji se bave pravima djeteta sa Predstavništvom UNICEF-a veoma kvalitetna, korisna za sve uključene strane, a prvenstveno za svu djecu u Crnoj Gori.

INFORMACIJA

SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE DR HALILA DUKOVIĆA SA PREDSTAVNIKOM VESTMINSTERSKE FONDACIJE ZA DEMOKRATIJU IVANOM RADOJEVIĆEM I EKSPERTOM ZADUŽENIM ZA IZRADU IZVJEŠTAJA O POST-ZAKONODAVNOM NADZORU (PLS) ZA ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE LICA SA INVALIDITETOM PAVLOM DIMITRIJEVIĆEM, održanog u Podgorici 18. februara 2020. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković sastao se sa predstavnikom Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivanom Radojevićem i ekspertom zaduženim za izradu izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru (PLS) za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Pavlom Dimitrijevićem.

Sastanak je održan u Skupštini Crne Gore 18. februara 2020.

Sastanak je upriličen na zahtjev predstavnika Vesminsterske fondacije za demokratiju i eksperta, u skladu sa Zaključkom sa Trećeg sastanka Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost (HUGEN), održanog u Tirani 4. i 5. februara 2020.

Na sastanku se razgovaralo o prvim realizovanim koracima iz PLS metodologije i o tome koje aktere treba konsultovati i koji izvori informacija će biti korišćeni u ovom procesu.

Predstavnik Vestminsterske fondacije za demokratiju Ivan Radojević i istraživač Pavle Dimitrijević su pohvalili dosadašnje aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode preduzete u cilju efikasnog, blagovremenog i kvalitetnog sprovođenja pilot projekta o post-zakonodavnom nadzoru za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Posebne pohvale su upućene na račun održavanja predstojećeg konsultativnog saslušanja predstavnika resornih ministarstava prosvjete, rada i socijalnog staranja, zdravlja i ljudskih i manjinskih prava na kojem će predstavnici Vestminsterske fondacije za demokratiju i istraživači biti u prilici da dobiju konkretne podatke i informacije o implementaciji Zakona, što će im poslužiti kao kvalitetna polazna osnova za predstojeće istraživanje. Istaknuto je da je Odbor za ljudska prava i slobode na pravi način definisao pitanje za post-zakonodavni nadzor, jer je odabrao praćenje implementacije jednog člana Zakona koji se odnosi na zabranu diskriminacije u oblasti obrazovanja, vaspitanja i stručnog usavršavanja. Takođe, ocijenjeno je značajnim što je Odbor svim ključnim zainteresovanim subjektima uputio Obavještenje o sprovođenju pilot projekta o post-zakonodavnom nadzoru, što treba da doprinese lakšem ostvarivanju kontakata između istraživača i predstavnika nadležnih institucija u postupku sprovođenja pojedinačnih intervjuja i prikupljanja neophodnih podataka u ovoj oblasti.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je izrazio spremnost za dalju saradnju sa predstavnicima Vestminsterske fondacije za demokratiju i nezavisnim istraživačima u sprovođenju ovog pilot projekta, naglašavajući da očekuje da će rezultati istog koristiti svima, a prvenstveno licima sa invaliditetom. Takođe, uvjerenja je da će PLS izvještaj koji bi trebalo da bude sačinjen do kraja aprila 2020. prikazati realnu sliku stanja u ovoj oblasti, kako bi se mogle planirati dalje neophodne aktivnosti, koje bi eventualno mogle uključiti i potrebu izmjene Zakona ili podzakonskih akata.

Sagovornici su izrazili uvjerenje da će Pilot projekat post-zakonodavnog nadzora za Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom biti uspješno realizovan na zadovoljstvo svih učesnika ovog projekta.

INFORMACIJA
SA OKRUGLOG STOLA “IZVRŠENJE PRESUDA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA
U ODNOSU NA CRNU GORU”,
održanog u Podgorici 28. februara 2020. godine

Predsjednica Zakonodavnog odbora Jovanka Laličić učestvovala je na Okruglom stolu na temu “Izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru”, koji je organizovao Vrhovni sud Crne Gore u saradnji sa AIRE centrom iz Londona 28. februara 2020.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, iako najavljen, zbog neodložnih službenih obaveza nije bio u mogućnosti da učestvuje na ovom događaju, ali su ovaj događaj ispratili sekretar Odbora za ljudska prava i slobode i saradnici u Sekretarijatu Odbora.

Na Okruglom stolu je predstavljena “Analiza presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru za 2018. i 2019. godinu” koja je rezultat saradnje Vrhovnog suda Crne Gore i Kancelarije zastupnice Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, uz podršku AIRE centra u projektu koji je počeo 2018. godine.

Uvodna obraćanja imali su: Miraš Radović, sudija Vrhovnog suda Crne Gore i Biljana Braithwaite, programska menadžerka AIRE centra za Zapadni Balkan.

Sudija Miraš Radović je istakao da je autorima Analize namjera da doprinesu dijalogu na nacionalnom nivou, ali i dijalogu sa pravosudnim organima drugih država članica Savjeta Evrope i dijalogu sa Evropskim sudom za ljudska prava. Takođe, namjera im je da ova Analiza posluži za programsko

osmišljavanje obuka za nosioce pravosudne funkcije i sve druge subjekte koji se bave zaštitom ljudskih prava, kao najveće civilizacijske vrijednosti.

Biljana Braithwaite, programska menadžerka AIRE centra za Zapadni Balkan je naglasila da Evropski sud za ljudska prava ima dvostruku ulogu - da izriče pravdu u pojedinačnim predmetima i da razjasni, očuva i razvije pravila uvedena Konvencijom, čime će doprinijeti da države poštuju svoje obaveze koje su preuzele kao strane ugovornice. Od domaćih vlasti se traži da slijede i primjenjuju praksu Evropskog suda za ljudska prava koja se tiče drugih država budući da ta sudska praksa daje jasnije značenje određenih normi Konvencije, čime se stvaraju *de facto* obaveze za sve države ugovornice Konvencije. Ocijenila je da crnogorski sudovi to rade u sve većoj mjeri. Zajednički cilj je da se osigura da prava propisana Konvencijom budu praktična i djelotvorna.

“Analizu presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru” predstavili su: Miraš Radović, sudija Vrhovnog suda Crne Gore, Dušanka Radović, sudija Vrhovnog suda Crne Gore, Valentina Pavličić, zastupnica Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava i Nebojša Vučinić, raniji sudija Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Sudija Vrhovnog suda Miraš Radović je govorio o uticaju presuda Evropskog suda za ljudska prava na nacionalnu sudsku praksu u krivičnoj materiji, dok je sudija Dušanka Radović predstavila uticaj presuda na nacionalnu sudsku praksu u građansko-pravnoj materiji. Naglasio je da presude Evropskog suda treba smatrati dobronamjernim, jer doprinose poštovanju minimuma standarda u oblasti ljudskih prava i inspirišu kreatore pravnog sistema da kontinuirano rade na razvoju nacionalnog pravnog poretka. U ovoj Analizi otišli su korak dalje u odnosu na Analizu iz 2018. smatrajući da treba predstaviti i neke odluke u kojima su predstavke proglašene neprihvatljivim, jer iste mogu biti značajne za sudsku praksu.

Sudija Vrhovnog suda Dušanka Radović se osvrnula na Odluku "*Ivanović i DOO Daily Press protiv Crne Gore*" koja je pokazatelj uspješne primjene Konvencije i standarda razvijenih kroz praksu Evropskog suda od strane crnogorskih sudova u pogledu slobode izražavanja. Podsjetila je da su ranije presude u predmetima "*Šabanović protiv Crne Gore*" i "*Koprivica protiv Crne Gore*" imale uticaj na izmjenu Krivičnog zakonika Crne Gore i dekriminalizaciju klevete i uvrede. Sudovi su upoznati da primjena člana 10 Konvencije podrazumijeva sprovođenje “trodjelnog testa”, kao i da je u takvim predmetima potrebno vršiti balans između prava na poštovanje privatnosti, sadržanog u članu 8 Konvencije i slobode izražavanja, utvrđene članom 10 Konvencije. Podsjetila je da u presudi "*Petrović i drugi protiv Crne Gore*" nije utvrđena povreda člana 6 Konvencije, a u odnosu na povredu člana 1 Protokola broj 1 predstavka je proglašena neprihvatljivom. Posebno se osvrnula na presudu u predmetu "*KIPS DOO i Drekalović protiv Crne Gore*" koja se odnosi na povredu člana 1 Protokola 1. Podnosioci predstavke su se žalili na povredu čl. 6, 8 i 13 Konvencije i člana 1 Protokola 1, zbog miješanja u njihova imovinska prava, a naročito zbog toga što im opštinski organi nijesu izdali građevinsku dozvolu za izgradnju tržnog centra. Žalili su se i na dužinu trajanja upravnih postupaka za dokompletiranje urbanističke parcele i nedostatak djelotvornog pravnog lijeka, dužinu trajanja izvršnih postupaka po osnovu presude Privrednog suda i nedostatak djelotvornog pravnog lijeka. Evropski sud je izrazio ozbiljnu sumnju u to da li je miješanje u pravo podnosilaca predstavke na mirno uživanje imovine bilo u skladu sa zakonom, ali je ipak smatrao da miješanje nije bilo proporcionalno, zbog toga što državni organi nijesu postupali blagovremeno i krajnje dosledno, čime su učinili nemogućim da podnosioci predstavke ispune uslove za dobijanje građevinske dozvole. S tim u vezi, u presudi je naglašeno da su se podnosioci predstavke suočavali sa nesigurnošću koja je proistekla iz prakse koju su organi vlasti primjenjivali, a koja se ogledala u stalnim izmjenama DUP-a, uvođenjem novih uslova i nezakonitim odbijanjem da se izvrši obračun naknada koje su podnosioci predstavke bili dužni da plate. Presudom o pravičnom zadovoljenju Evropski sud je privrednom društvu dosudio iznos od 4.535.595,20 eura. U ovoj presudi su navedeni standardi za tri veoma važna pitanja: stvarnu legitimaciju za pokretanje postupka pred sudovima i državnim organima kada se radi o privrednim društvima kapitala, odnosno akcionarskim ili društvima sa ograničenom odgovornošću, pomenuta presuda je značajna sa stanovišta pitanja da li se zahtjev za dobijanje građevinske dozvole, odnosno prema važećem zakonodavstvu, prijave za građenje, može smatrati legitimnim očekivanjem u smislu značenja imovine iz člana 1 Protokola 1 i treće, meritorno odlučivanje u pogledu toga da li je došlo do povrede prava na mirno uživanje imovine.

Zastupnica Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, Valentina Pavličić je istakla da Crna Gora, kao zemlja kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, posebnu pažnju mora da usmjeri na implementaciju standarda međunarodnog prava, a naročito standarda koje je Evropski sud za ljudska prava ustanovio kroz svoju bogatu praksu. Nada se da će Analiza, kao sveobuhvatni dokument, pravicima praktičarima upotpuniti postojeća i donijeti nova saznanja iz oblasti zaštite ljudskih prava i da će im biti od koristi u radu. Analiza predstavlja osvrt ne samo na standarde koje je Evropski sud ustanovio kroz presude i odluke, donijete u odnosu na Crnu Goru u periodu od početka 2018. do kraja 2019. godine, već je prikazan i način na koji su ti standardi implementirani na nacionalnom nivou. Takođe, saopštila je da je u Analizi dat i komparativni pregled rezultata koje su postigle druge visoke strane ugovornice kada je u pitanju izvršnje presuda Evropskog suda za ljudska prava. Polazeći od relevantnih izvještaja Komiteta ministara napravljen je pregled predmeta protiv drugih država članica Savjeta Evrope koji su tokom 2018. zatvoreni i predstavljaju primjer pozitivne prakse. U cilju preventivnog djelovanja napravljena je analiza reformi koje su države u okruženju i šire sprovele u postupku izvršenja presuda Evropskog suda za ljudska prava. Navedeni rezultati mogu poslužiti kao edukativne smjernice crnogorskim nacionalnim organima u smislu preventivnog djelovanja i jačanja mehanizma zaštite ljudskih prava i sloboda na nacionalnom nivou, posebno kod činjenice što presude Evropskog suda imaju deklaratornu prirodu, čime se državi ostavlja širok prostor da sanira, odnosno ispravi nastale povrede ustanovljene presudom. Svaka odluka Evropskog suda za ljudska prava treba da posluži kao dragocjen putokaz na putu usaglašavanja sudske prakse na nacionalnom nivou, čime će se ojačati povjerenje javnosti u pravosuđe i pravni sistem. Pristupanjem sistemu Konvencije započela je standardizacija nacionalnog prava sa tekovinama modernih i razvijenih demokratija kojima moramo i formalno i suštinski težiti kako bi zajedničkim snagama radili na zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda svih naših građana, kao i svih drugih koji bi to tražili u granicama naše države. Bez obzira da li se utvrdi povreda prava ili se predstavka odbaci, na državi je da iskoristi standarde u budućim postupcima, kako bi oni formalno i suštinski postali dio crnogorske jurisprudencije. Kada je u pitanju postupak izvršenja presuda koje Evropski sud donosi u odnosu na Crnu Goru, istakla je da je naša država nastavila da postiže zavidne rezultate. Naglasila je da Crna Gora nema nijedan predmet koji je pod pojačanim nadzorom od strane Komiteta ministara. Sve donešene presude se izvršavaju u propisanim rokovima. Kada su u pitanju starije presude, uz izuzetak predmeta „Siništaj i drugi protiv Crne Gore“, svi predmeti su uspješno zatvoreni. Konstatovala je da Crna Gora nema problema sa sprovođenjem individualnih i generalnih mjera koje se od nje traže, a sve sa ciljem ispravljanja utvrđenih konvencijskih povreda. Saopštila je da je Kancelarija Zastupnika koordinator ovog procesa, ali ovakvi rezultati su proizvod zajedničkih napora svih relevantnih nadležnih institucija. Podsjetila je da je Vrhovni sud Crne Gore nakon predmeta „Mugoša protiv Crne Gore“ u januaru 2017. godine donio Pravni stav o obavezi kontrole pritvora kao odgovor na stanovišta Evropskog suda za ljudska prava. Zahvaljujući ovoj činjenici postupak izvršenja novih presuda u kojima su utvrđene identične povrede člana 5 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda sproveden je u rekordnom roku. Zaključila je da je Crna Gora odavno stupila na međunarodnu pozornicu sa ciljem da pokaže da principi pravne države i vladavine prava nijesu samo fraze bez pokrića, već predstavljaju istinski cilj kojem naše društvo teži.

Nebojša Vučinić, raniji sudija Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava je naglasio da je dijalog najbolji metod da se Konvencija primijeni u različitim pravnim tradicijama 47 država članica Savjeta Evrope. Analiza je kratka, ali sveobuhvatna i sažeta. Ukazao je na nove kvalitete i vrijednosti Analize, navodeći da bi uz određene dopune mogao da se transformiše u Priručnik za sudije o primjeni Konvencije. U Analizi su obrađeni svi značajni slučajevi za sudske praksu, ne samo oni u kojima je utvrđeno kršenje ljudskih prava. Drugo, dokument sadrži analizu sudske prakse nakon usvajanja odluka i presuda Evropskog suda za ljudska prava, što pokazuje spremnost sistema kao cjeline, ali i pojedinačnih sudija da prihvate i primjenjuju standarde Konvencije. Naglasio je da je svrha Konvencije da se ljudska prava propisana Konvencijom primijene na nacionalnom nivou. Sud presudama ne želi da “kazni” državu, već da je natjera da primjenjuje Konvenciju. Svi su dužni da u svom djelovanju i postupanju primjenjuju Konvenciju, jer Konvencija ima *erga omnes* karakter. Treće, dokument otvoreno otkriva slabosti i probleme u sistemu, s tim što ističe da nije bilo sistemskih problema. Analiza ukazuje na postojanje pravnih praznina koje rezultiraju pravnom nesigurnošću. Kvalitet Analize je i u njenom preventivnom karakteru.

Zaštitnica imovinsko pravnih interesa Crne Gore Dragana Đuranović se osvrnula na Odluku "*Ivanović i DOO Daily Press protiv Crne Gore*" i ocijenila da je sudovi i svi drugi organi ne trebaju shvatati apsolutno, već onako kako piše u njenom obrazloženju.

Ksenija Turković, sudija Evropskog suda za ljudska prava iz Hrvatske je saopštila da postoji velika vjerovatnoća da su neke stvari o kojima se vode postupci pred nacionalnim sudovima već riješene pred Evropskim sudom za ljudska prava. Stoga, treba pratiti praksu Evropskog suda i drugih država, posebno država iz regiona, koje takođe objavljuju prevedene presude Evropskog suda za ljudska prava. Način na koji se primjenjuje presuda Evropskog suda za ljudska prava u sudskoj praksi u Crnoj Gori pomaže samoj državi. Uglavnom se države suočavaju sa problemima u primjeni zakona koji su najčešće dobri. Takođe, Sud će za šest do 12 mjeseci početi sa „dijeljenjem znanja“, time što će objavljivati i objašnjavati sudsku praksu po temama i određenim članovima, a sve će biti na engleskom i francuskom jeziku. Važno je poznavati presude protiv drugih država kako bi se mogle prevenirati povrede prava.

O značaju analize o izvršenju presuda Evropskog suda za ljudska prava za pravni poredak u Crnoj Gori govorili su: Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore, Zoran Pažin, potpredsjednik Vlade i ministar pravde, Nj.E. Alison Kemp, britanska ambasadorica u Crnoj Gori i Ivana Jelić, sudija Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava.

Moderatorica je bila Biljana Braithwaite, programska menadžerka AIRE centra za Zapadni Balkan.

Predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore Vesna Medenica je ukazala da Analiza predstavlja nastavak rada Odjeljenja za praćenje prakse Evropskog suda i prava EU, koje je u novembru 2018. uspješno prezentovalo javnosti "Analizu presuda Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Crnu Goru". Po svom značaju Analiza je bila jedinstvena u regionu i dala je novi izraz Vrhovnom sudu Crne Gore u analitičkoj djelatnosti u oblasti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kojoj je Crna Gora trajno posvećena. Vrhovni sud Crne Gore, uživajući status najvišeg suda u hijerarhiji pravosuđa, u kontinuitetu uspješno sprovodi značajne aktivnosti u pravcu jačanja implementacije standarda predviđenih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u nacionalnoj sudskoj praksi. Autori Analize pažljivo su odabrali predmete iz nacionalne sudske prakse u kojima je primijećen uticaj prakse Evropskog suda i uspješno su ukazali na zaključke koji proizilaze iz stavova Evropskog suda zauzetih u presudama u odnosu na Crnu Goru. Djelotvornost zaključaka ostaje da bude viđena u praksi sudova, jer su sudije, kao ključni subjekti, pozvani da primjenjuju standarde prakse Evropskog suda, prvenstveno izražene u presudama donijetim u odnosu na Crnu Goru. Stoga, Analiza nije samo još jedan u nizu brojnih dokumenata Vrhovnog suda Crne Gore, već predstavlja fragment baštine civilizacijskih vrijednosti koje zajednički dijele Crna Gora i Savjet Evrope. Istovremeno, kroz izradu tematskih analiza i izvještaja u kojima se sudijama i zainteresovanoj javnosti čini dostupnim praksa Evropskog suda, dodatno se jača dijalog poštovanja, zaštite i promocije ljudskih prava i osnovnih sloboda. Cilj Analize je da sistematizuje sudsku praksu Evropskog suda u posljednje dvije godine, da se kroz analizu tih presuda ukaže na uočene nedostatke i prikaže njihov uticaj na domaću sudsku praksu. Imajući u vidu da je razumijevanje principa garantovanih Konvencijom poseban izazov za praktičare, autori Analize su težili da dokument posluži kao priručnik koji će doprinijeti kvalitetu obučavanja sudija i unapređenju i ujednačavanju sudske prakse u Crnoj Gori. U presudama Evropskog suda donesenim u odnosu na Crnu Goru, državi se, u skladu sa načelom supsidijarnosti, omogućava sloboda procjene u pogledu načina izvršenja presuda Evropskog suda.

Potpredsjednik Vlade i ministar pravde Zoran Pažin je poručio da su vladavina prava i zaštita ljudskih prava i sloboda temelji istinske demokratije, koji zajednički predstavljaju potporne stubove Savjeta Evrope. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, koju je nazvao "savjest Evrope", predstavlja najefikasniji i najsofisticiraniji međunarodno-pravni mehanizam za zaštitu ljudskih prava i sloboda i ona je "živi instrument" koji se ne može tumačiti *ad literam*, već je neophodno poznavati i bogatu sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava. Građani Crne Gore imaju veliko povjerenje u Evropski sud za ljudska prava, ali ga često pogrešno doživljavaju kao sud četvrte instance ili kao instituciju koja može da mijenja zakone. Crna Gora spada u države koje u visokoj mjeri izvršavaju i poštuju presude Evropskog suda za ljudska prava, a pred Komitetom ministara ne postoji ni jedan predmet koji je razmatran po "osnaženju" proceduri, koja se koristi kada Komitet primijeti neke posebne probleme u okviru pravnog

poretka države. Ovo je izraz odgovornog odnosa prema međunarodnim obavezama Crne Gore, koja će i u budućnosti nastaviti da izražava posvećenost i spremnost.

Nj. E. britanska ambasadorica u Crnoj Gori Alison Kemp je istakla da su na Okruglom stolu predstavljeni ključni koraci za djelotvorniju primjenu Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ukazala je da podržava napore Crne Gore u osnaživanju vladavine prava, povjerenja u institucije, kao i implementaciju sistemskih reformi. Analiza predstavlja važan alat koji će osigurati implementaciju prakse Evropskog suda za ljudska prava, jer su prikazanom analizom 15 presuda iz 2018. i 2019. godine na efektivan način dati primjeri generalnog poznavanja principa Konvencije koji će nadležnim organima pomoći u naporima za usavršavanje sudske prakse.

Sudija Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava Ivana Jelić je istakla da je ostalo mnogo posla za postizanje potpune harmonizacije sudske prakse sa evropskim standardima. Međutim, Crna Gora se vodi u skladu sa obavezom prihvatanja prakse Evropskog suda za ljudska prava kao izvora prava i veoma je zadovoljna saradnjom sudova u Crnoj Gori sa Evropskim sudom za ljudska prava. Ukazala je da je Ustavna žalba u Crnoj Gori efikasan pravni lijek koji se mora iscrpiti prije upućivanja žalbe Evropskom sudu za ljudska prava. Tokom prošle godine pristiglo je mnogo više predstavljenosti iz Crne Gore nego ranijih godina, od kojih je 90% odbačeno od strane sudija pojedinaca budući da nijesu ispunjeni uslovi prihvatljivosti prema članu 35 Konvencije. U određenom broju slučajeva primijećeno je da podnosioci pritužbi nijesu imali status žrtve i da nijesu iscrpili sva pravna sredstva, što nam ukazuje da građani imaju asertivnost, odnosno želju da zaštite svoje ili pravo drugoga, ali ne poznaju standarde u dovoljnoj mjeri.

Na samom kraju događaja učesnicima se obratio Linos Aleksandre Siciljanos, predsjednik Evropskog suda za ljudska prava.

Predsjednik Evropskog suda za ljudska prava je ocijenio da Analiza predstavlja vrlo važan alat za rad sudova u Crnoj Gori. Ukazao je da je proces izvršenja presuda Evropskog suda za ljudska prava veoma složen i na nivou samog Evropskog suda, kao i na nacionalnom nivou. Komitet ministara ima zaduženje da prati izvršenje individualnih i generalnih mjera, kao i promjena u nacionalnim zakonodavstvima, a balans moći koji postoji između Komiteta i nacionalnih sudova treba poštovati. Najavio je da će tokom iduće nedjelje održati sastanke radi pronalaženja načina za podsticanje saradnje i sinergije između subjekata uključenih u izvršenje presuda. Poslanici Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope su jedni od ključnih igrača, jer imaju dvojaku funkciju: prva funkcija je da vrše parlamentarnu kontrolu Komiteta ministara putem traženja od nacionalnih skupština da se uradi više, a druga funkcija se ogleda u tome što su članovi nacionalnih parlamenata. Podsjetio je da je komesarka Savjeta Evrope za ljudska prava Dunja Mijatović pokrenula pitanje preispitivanja izvršenja sudskih presuda nekoliko puta do sada, radi intervencije na nacionalnom nivou. Uloga zastupnika države je veoma važna – oni predstavljaju zemlju pred Evropskim sudom za ljudska prava, ali i Evropski sud za ljudska prava pred nacionalnim vlastima. Vlada takođe ima bitnu ulogu, a naročito Skupština, jer jedan broj presuda zahtijeva strukturne promjene. Naglasio je da je uloga parlamenata u svim našim državama jako bitna. Kod pravosudnog sistema je naglasio da je ponovno otvaranje jednog broja slučajeva bitno za izvršenje presuda Evropskog suda. Uloga Ustavnog suda i ostalih sudova je veoma bitna i oni moraju da budu upućeni u sve odluke Evropskog suda. Uloga Ombudsmana u sprovođenju presuda je takođe važna, kao i nevladinog sektora. Najavio je da će u junu 2020. imati sastanak sa članovima Mreže predsjednika vrhovnih sudova država Evropske unije u vezi sa unapređenjem instrumenata saradnje između 91 vrhovnog suda i Evropskog suda za ljudska prava. Evropski sud za ljudska prava najveći je "mirovni projekat" kako u Evropi, tako i na Balkanu, a u procesu pristupanja Evropskoj uniji neophodno je sprovođiti presude istog.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković